

Professioneel Statuut

NOVADIC-KENTRON

Professioneel Statuut Novadic-Kentron

In het Professioneel Statuut beschrijft Novadic-Kentron vanuit welke waarden en welke visie ze haar missie gestalte geeft en binnen welke wettelijke kaders dat plaatsvindt.

Het Professioneel Statuut geeft aan wat Novadic-Kentron onder professionaliteit verstaat en hoe daarin de verantwoordelijkheid van de professional en van de instelling geregeld is.

JULI 2010

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
1. Inleiding en doel	8
2. Uitgangspunten en definities	9
De missie	9
Beleidsuitgangspunten	9
Kwaliteitsbeleid	10
De kernwaarden	10
Sturingsfilosofie	11
Visie op zorg	12
Definities	13
3. Juridische kaders	15
Kwaliteitswet zorginstellingen	15
Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO)	15
Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG)	15
Wet Bijzondere Opnemingen Psychiatrische Ziekenhuizen (BOPZ)	16
Tuchtrecht	16
Wettelijke aansprakelijkheid Beroepsuitoefening	16
Wet Op de Geneesmiddelenvoorziening (WOG)	16
Reclasseringsregeling	16
Wet op de Forensische zorg	17
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	17
Wet Klachtrecht Cliënten Zorgsector (WKCZ)	17
Wet Medezeggenschap Cliënten Zorginstellingen (WMCZ)	17
4. Verantwoordelijkheden, bevoegdheden en onderlinge verhoudingen	18
De instelling	18
De organisatie van de professionals	19
De professionals	21
Specifieke verantwoordelijkheden	21
De organisatie van de zorg	23
5. Specifieke bepalingen van het Professioneel Statuut	25
De zorgverlening	25
De professionele standaard	26
De professionele attitude	27
Voorwaardenscheppend	28
Procesverantwoordelijkheden	28
Dossievorming, informatieverstrekking aan derden	29
Wetenschappelijk onderzoek	29
Relatie Professioneel Statuut en rechtspositie	30
Bronnen	31

Voorwoord

De geestelijke gezondheidszorg en zeker ook de verslavingszorg hebben zich de afgelopen vijftien jaar in snel tempo ontwikkeld. De wet- en regelgeving voor onze sector is uitgebreid en de marktwerking heeft zijn intrede gedaan. Onze hulpverleners werken steeds meer volgens professionele richtlijnen. De uitvoering van de zorg is daarmee voor professionals complexer geworden. De wetenschappelijke onderbouwing is fors toegenomen. Deze en andere ontwikkelingen vertalen zich in de strategische koers¹ van de instelling.

Vandaar dat Novadic-Kentron een Professioneel Statuut heeft opgesteld. Met dit Professioneel Statuut maken we de professionele kaders, waarbinnen Novadic-Kentron wil opereren, transparant. Het past in de ontwikkeling van ons kwaliteitsdenken om deze complexe materie vast te leggen. Een wezenlijk vervolg op het behalen van het HKZ-certificaat.

De vele professionele richtlijnen zijn weliswaar afgeleid van de beroepscode van de afzonderlijke beroepsgroepen, maar in vrijwel alle gevallen is de uitvoering multidisciplinair. Om die reden bevat dit Professioneel Statuut drie hoofdelementen die voor alle professionals gelden:

- een beschrijving van Novadic-Kentron met de sturingsfilosofie en wat dat betekent voor onze zorg- en dienstverlening;
- de onderlinge verhouding tussen inhoudelijke professionals en hun relatie tot andere partijen. Hierin staat het belang van transparantie en van dialoog centraal;
- nadrukkelijk beschrijven we ook de professionele attitude en de professionele kenmerken die van de medewerker bij Novadic-Kentron worden verwacht. Onze kernwaarde persoonlijk en met zorg is van cruciaal belang bij onze professionele attitude.

Het Professioneel Statuut is met de inbreng van vele collega's tot stand gekomen, in overeenstemming met het credo dat we de betrokkenheid hoog willen hebben en de verantwoordelijkheid laag willen leggen.

Hoewel de term "statuut" mogelijk iets anders suggereert, zien we dit Professioneel Statuut als een dynamisch document. Wij zullen er dan ook zorg voor dragen dat het met vaste regelmaat wordt gecontroleerd en indien nodig geactualiseerd.

KRIJN IN 'T VELD,
ROEL HERMANIDES,
RAAD VAN BESTUUR NOVADIC-KENTRON

¹ "Cliënten merken het verschil, strategische koers 2009-2012".

1. Inleiding en doel

Novadic-Kentron wil met dit Professioneel Statuut duidelijk maken hoe ze de doelstellingen waarmaakt, van welke waarden ze daarbij uitgaat en vanuit welke visie de zorg gestalte krijgt. Het Professioneel Statuut geeft tevens de wettelijke kaders aan waarbinnen de instelling moet opereren en aan de externe eisen voldoen. Missie, visie, kernwaarden, wettelijke kaders en externe eisen hebben de keuze voor de organisatie van de zorg ingegeven. In dit document beschrijven we hoe de zorg georganiseerd is, hoe de professionals daarbinnen werken en wat de professionele standaard en de professionele attitude van de Novadic-Kentron medewerker is. Het Professioneel Statuut geldt voor alle medewerkers van Novadic-Kentron, ook voor de medewerkers van de bedrijfsondersteunende diensten. Hoewel hun faciliterende werkzaamheden hier niet nader toegelicht worden, gelden voor alle medewerkers dezelfde kaders en professionele attitude. Dit statuut is echter toegespitst op de zorggebonden medewerkers, die in dit statuut professionals worden genoemd.

Novadic-Kentron verleent preventie en zorg met als doel het voorkómen van verslavingsproblemen en het behandelen en begeleiden van mensen met (ernstige) verslavingsproblemen. Ze heeft ook een reclasseringsfunctie. De geboden preventie, diagnostiek, begeleiding en behandeling worden gekenmerkt door deskundigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid. Over inhoud en kwaliteit van zorg wordt verantwoording afgelegd aan de cliënt, de overheid, de diverse financiers en opdrachtgevers, het management en andere daarvoor in aanmerking komende partijen.

Het Professioneel Statuut geeft de kaders aan waarbinnen de zorg binnen Novadic-Kentron wordt verleend en beschrijft de te onderscheiden verantwoordelijkheden met de daarbij behorende rechten en plichten van de professional en de instelling. Tevens geeft het Professioneel Statuut de verhouding weer tussen de professionele autonomie van de professional en de verantwoordelijkheid van de instelling. Taken en functies van de professionals zijn beschreven in de functiebeschrijvingen van de medewerkers en niet in dit Professioneel Statuut.

Met dit Professioneel Statuut geeft Novadic-Kentron als HKZ-gecertificeerde instelling inzicht in haar kwaliteit en kwaliteitsborging en komt ze tevens tegemoet aan de uit de CAO af te leiden wenselijkheid dat de werkgever de verantwoordelijkheden en de bevoegdheden van de professionals verduidelijkt en vastlegt. Volgens de CAO is de werknemer verplicht om de overeengekomen werkzaamheden naar beste vermogen te verrichten en zich te gedragen naar de aanwijzingen van zijn werkgever. Dit met inachtneming van een Professioneel Statuut en de beroepscode².

Bovendien zijn in de verslavingszorg wettelijke voorschriften van kracht, zoals de Kwaliteitswet Zorginstellingen (KZI), de Wet Beroepsuitoefening Individuele Gezondheidszorg (BIG), de Wet Bijzondere Opnemings Psychiatrische Ziekenhuizen (BOPZ) en de Wet Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO).

De Raad van Bestuur stelt vanuit de rol van werkgever dit Professioneel Statuut vast; het is in dialoog met de medewerkers opgesteld, vanuit het gezichtspunt dat helderheid en transparantie in de verantwoordelijkheden en bevoegdheden de professionalisering ten goede komt. Het is uitvoering bediscussieerd en bijgesteld en geldt na vaststelling door de Raad van Bestuur als officieel richtinggevend document. Het Professioneel Statuut maakt daarom integraal deel uit van de arbeidsovereenkomst met de instelling. De werkingsduur is bepaald op 2009-2014, met dien verstande dat dit statuut eenmaal per twee jaar wordt geëvalueerd en bijgesteld.

² Hoofdstuk 4 van de CAO, verplichtingen van de werknemer: Artikel 1 Algemeen.

2. Uitgangspunten en definities

De missie van Novadic-Kentron is vanzelfsprekend het vertrekpunt. Dit hoofdstuk beschrijft achtereenvolgens de missie, de beleidsuitgangspunten, de sturingsfilosofie, de kernwaarden en de visie op zorg en geeft de samenhang daarin aan.

De missie

Novadic-Kentron wil als eigenstandig expertisecentrum mensen voor wie gebruik van middelen tot een ernstig verslavingsprobleem is geworden of dreigt te worden, in staat stellen hun verslaving, verslavingsgedrag en daarmee samenhangende 'levens'-problemen te overwinnen, beperken of beheersen. Door zorg en behandeling én door de maatschappelijke opvattingen over verslaving en verslavingsgedrag constructief te beïnvloeden. De cliënt staat daarbij centraal. De organisatie wil de zorg voor de cliënt professionaliseren en op een hoger niveau brengen. Daarvoor is het nodig om onze verslavingszorg vanuit onze hoedanigheid als specialistische zorgaanbieder, op bestuurlijk en strategisch niveau als zelfstandige eenheid te laten functioneren.

Beleidsuitgangspunten

Om invulling te kunnen geven aan de missie en de kerncompetenties heeft Novadic-Kentron de volgende strategische beleidsuitgangspunten benoemd³:

- De organisatie wil een passend antwoord geven op uiteenlopende hulpvragen van verschillende groepen cliënten en klanten.
- Hierbij is richtinggevend dat de praktijk van de zorgverlening zoveel als mogelijk op wetenschappelijke basis dan wel professionele consensus gestoeld wordt.
- De organisatie wil zich actief inzetten voor een keten aan activiteiten in de zorg, die zich uitstrekken binnen en over de grenzen van de eigen instelling en haar kracht tonen in het smeden van effectieve allianties.
- De organisatie wil naar buiten gericht voeling houden met de verschillende partijen, kritisch de eigen werkpraktijk toetsen en flexibel inspelen op nieuwe ontwikkelingen.
- De organisatie wil zijn medewerkers een uitdagende en aantrekkelijke werkplek bieden, waarin professionaliteit en vrije uitwisseling van denkbeelden en ervaringen een hoog goed is.
- De organisatie wil kostenbewust omgaan met de aan de instelling toevertrouwde maatschappelijke middelen en daarover verantwoording afleggen.
- De organisatie wil hét expertisecentrum voor verslavingszorg zijn, dat kennis over verslavingszorg weet te vertalen naar effectieve oplossingen en optimaal maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt.

Bij het ontwerp van de zorgorganisatie zijn deze strategische uitgangspunten als ontwerpeisen gebruikt.

³ "Verslavingszorg in partnerschap", 18 oktober 2004 en "Cliënten merken het verschil, strategische koers 2009-2012".

Kwaliteitsbeleid

Door deze uitgangspunten loopt een continue aandacht voor kwaliteitsbeleid. Novadic-Kentron wil bewerkstellingen dat de organisatie en haar medewerkers slagvaardig kunnen zijn in kwaliteitsborging en -verbetering, zodanig dat de cliënt klantgerichte, doelmatige en doeltreffende zorg ontvangt, medewerkers op een aantrekkelijke werkplek werkzaam zijn en dat ten behoeve van opdrachtgevers en financiers adequate resultaten worden geboekt.

Dat wil de organisatie bereiken door met een samenhangend kwaliteitssysteem systematisch aandacht te besteden aan kwaliteits(-verbetering) op verschillende niveaus van de organisatie en daarop in onderlinge samenhang verbetercycli toe te passen.

Omdat Novadic-Kentron een lerende organisatie is, met continue cycli van verbeteren en vernieuwen, zullen de organisatie en haar kwaliteitssysteem altijd in ontwikkeling zijn.

Het kwaliteitsbeleid is toegespitst op de organisatiestructuur, te weten een matrixorganisatie en de sturingsfilosofie die daarbij hoort.

De kernwaarden

Centraal begrip voor Novadic-Kentron is de dialoog: we willen in samenspraak met de cliënt en met de omgeving onze zorg vorm geven. Een behandelplan wordt samen met de cliënt opgesteld. Het organisatie-model en het zorgmodel zijn zodanig dat de professionals voortdurend met elkaar in dialoog zijn om de kwaliteit van de zorg hoog te houden en onze zorg te ontwikkelen.

We doen dat vanuit een aantal fundamentele waarden, die betekenis en richting⁴ geven: de kernwaarden, zoals Novadic-Kentron die in 2006 geformuleerd heeft:

Transparant

Novadic-Kentron is een integere organisatie die duidelijk is over haar interne organisatie, haar doelstellingen en haar aanbod. De organisatie en haar medewerkers houden zich aan afspraken. De zorg krijgt vorm in samenspraak met cliënten en hun omgeving. Cliënten hebben zoveel mogelijk duidelijkheid over wat wel en niet mogelijk is. De organisatie betreft medewerkers bij beleid en zorgt dat zij weten wat van hen wordt verwacht. Medewerkers zijn verantwoordingsbereid en houden zich aan hun beroepscode en instellingsafspraken.

Persoonlijk en met zorg

De vraag van cliënten staat voor Novadic-Kentron en haar medewerkers centraal; er worden vraaggerichte oplossingen bedacht en medewerkers bieden maatwerk. We zijn ook duidelijk over de grenzen van het aanbod. Behalve persoonlijk en met zorg zijn we immers ook transparant. Novadic-Kentron is een goede werkgever, die het beste uit haar medewerkers haalt en verantwoordelijkheden laag legt. Medewerkers gaan collegiaal en respectvol met elkaar om en zorgen samen voor een goede werksfeer.

⁴ Uitgewerkt in de gedragscode van Novadic-Kentron, 2009.

Naar buiten gericht

Novadic-Kentron is ondernemend, anticipeert continu op signalen en ontwikkelingen in maatschappij en omgeving en zet die signalen om in beleid en aanbod. Bestuurders en medewerkers zoeken daartoe de dialoog en zijn als ambassadeur aanspreekbaar op de activiteiten van Novadic-Kentron. Ook intern kijken afdelingen en diensten van Novadic-Kentron over hun afdelingsgrenzen; ze zijn gericht op samenwerking en afstemming met andere afdelingen en diensten.

Kostenbewust

Novadic-Kentron gaat verantwoord om met de haar toegekende maatschappelijke middelen. Ze verantwoordt uitgaven en inkomsten en beperkt materiële en andere indirecte kosten. Ook zorgt ze voor een efficiënte inrichting van de zorg. De uitdaging is om kosteneffectiviteit in een goede balans te houden met kwaliteit.

Expertise

Voor een expertisecentrum als Novadic-Kentron staat professionaliteit hoog in het vaandel. Cliënten kunnen professionaliteit van medewerkers verwachten, zowel in vaardigheden als in houding. De organisatie doet er alles aan om te zorgen dat medewerkers die professionaliteit op peil kunnen houden en in de gelegenheid zijn tot een ethische reflectie op hun handelen. Medewerkers benutten die mogelijkheden, houden zich aan hun beroepscode en geven elkaar feedback. Als expertisecentrum onderzoekt Novadic-Kentron continu innovatiemogelijkheden. Ze laat andere instellingen profiteren van kennis door onderzoek, publicaties en uitwisseling en mengt zich in het maatschappelijk debat over verslaving.

Sturingsfilosofie

De Raad van Bestuur is als eindverantwoordelijke belast met het besturen van de zorgorganisatie. Dit houdt onder meer in dat de Raad van Bestuur verantwoordelijk is voor strategie en het beleid, de realisatie van de doelstellingen van de zorgorganisatie en de daaruit voortvloeiende resultatenontwikkeling. De Raad van Bestuur is tevens verantwoordelijk voor het beheersen van de risico's die verbonden zijn aan de activiteiten van de organisatie. De Raad van Bestuur is bestuurder in de zin van de wet, dus werkgever en contractpartner voor de medewerkers en aanspreekpunt voor de Ondernemingsraad. Daarnaast is er een bestuurlijke relatie met de Cliëntenraad. De Raad van Bestuur stuurt op hoofdlijnen en legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht.

De sturingsfilosofie van Novadic-Kentron kenmerkt zich onder meer door:

- aandacht voor zorg én bedrijfsvoering;
- faciliterend, coachend en situationeel leiderschap;
- verantwoordelijkheid laag in de organisatie.

Van alle medewerkers wordt gevraagd dat ze zich proactief en ondernemend opstellen. Hierin komt de dialoog weer als centraal begrip tot uiting. Taakvolwassenheid en vertrouwen zijn uitgangspunten voor de wijze waarop bestuurd wordt.

Novadic-Kentron spant zich in voor een organisatieklimaat, waarin de kernwaarden betekenis hebben en zichtbaar zijn in het leiderschap en in het handelen van alle medewerkers.

Met de Cliëntenraad wordt invulling gegeven aan belangenbehartiging en medezeggenschap van cliënten. Novadic-Kentron organiseert en stimuleert daarmee voor cliënten de mogelijkheid om invloed op het behandelbeleid (in de ruimste zin van het woord) uit te oefenen.

Novadic-Kentron acht een constructieve en vertrouwenwekkende relatie met haar Ondernemingsraad van groot belang. Op basis van een open benadering en met wederzijds respect wordt gezamenlijk gestreefd naar realisatie van de organisatiedoelstellingen en naar optimale betrokkenheid en participatie van de medewerkers. Hierin zit de relatie tussen het laag leggen van verantwoordelijkheden en het belang van medezeggenschap.

Visie op zorg

De zorg is vraaggericht, stepped care en evidence based. Dat wil zeggen dat de cliënt goed geïnformeerd wordt en invloed heeft op zijn behandelplan. In elke fase van het zorgproces is er samenspraak tussen hulpverlener en cliënt met het doel dat de cliënt passende hulp krijgt, in zo licht mogelijke vorm.

Bij Forensische Zorg gelden dezelfde principes, maar richt de zorg zich tevens op het terugdringen van het delict risico. De professionals dienen zich daarvan bewust te zijn en in het spanningsveld tussen zorgdoelstellingen en een justitiële opdracht te kunnen opereren.

De cliënt moet het vertrouwen hebben dat de zorgverlening van een hoge kwaliteit is. Professionals worden vanuit die veronderstelling uitgedaagd om de behandel- en zorgprocessen zoveel als mogelijk te laten aansluiten op in de praktijk bewezen effectieve methoden en interventies, zo mogelijk mede op basis van wetenschappelijk onderzoek. Als dat niet beschikbaar is, dan is in ieder geval gesystematiseerde consensus tussen hulpverleners van belang.

Novadic-Kentron werkt volgens het biopsychosociale model, wat inhoudt dat aandacht wordt besteed aan zowel biologische, psychologische als sociale aspecten van verslavingsproblematiek.

Voor de verslavingszorg betekent de uitwerking van de biopsychosociale visie dat verslaving wordt gezien als een complex voortschrijdend patroon. Dat kent biologische componenten (zoals gebruik van een bepaald middel, erfelijkheid en aanleg), psychologische componenten (zoals persoonlijkheid en conditionering), sociaal-culturele omstandigheden (zoals beschikbaarheid van het middel, gezins- en relatieproblemen, sociaal-economische achterstand, cultureel bepaalde verwachtingspatronen) en moreel-existentiële aspecten (zoals zingevingsvragen). Deze inzichten en empirisch wetenschappelijk onderzoek naar effectiviteit hebben op hun beurt weer invloed op de visie op behandeling van verslaving.

De leidende behandelvisie, Community Reinforcement Approach (CRA) geeft inhoud aan het biopsychosociale model. CRA is gebaseerd op het cognitief gedragstherapeutische model. CRA richt zich op het ontwikkelen van een nieuwe levensstijl, die meer belonend is dan alcohol- of drugsgebruik. Behandeling vereist

een multidisciplinaire aanpak met interventies op verschillende niveaus. Daarbinnen wordt gezocht naar te beïnvloeden factoren op individueel niveau die middelengebruik in stand houden en naar belonende, niet-middelengerelateerde plezierige activiteiten. Bij de beïnvloeding wordt in belangrijke mate gebruik gemaakt van (cognitief-) gedragsmatige interventies. De omgeving, het sociale systeem wordt hier nadrukkelijk bij betrokken en continuïteit in de relatie met de generalistisch werkende hulpverlener vormt een belangrijke ondersteunende factor. Daarnaast maken farmacologische interventies, vanaf het begin van de behandeling, eveneens een geïntegreerd en essentieel onderdeel uit van de behandeling. In overeenstemming met de basisprincipes van CRA is de professional bij Novadic-Kentron iemand die vertrouwen heeft in het ontwikkelvermogen van mensen en die er moeite voor doet om de ruimte en condities te creëren waardoor mensen kunnen groeien en hun talenten kunnen ontwikkelen.

Definities

Professional

De hulpverlener die beroepsmatig diagnostiek, begeleiding of behandeling en overige vormen van zorg aan een cliënt of cliëntengroep verleent en die een arbeidsovereenkomst met Novadic-Kentron heeft. Novadic-Kentron maakt een onderscheid tussen behandelaren, Verantwoordelijk Behandelaren (VB) en ZorgVerantwoordelijk Behandelaren (ZVB) en reclasseringswerkers.

Medewerker van Novadic-Kentron

Eenieder die een dienstverband met Novadic-Kentron heeft. Elke medewerker levert vanuit de eigen rol een bijdrage aan het behalen van de doelstellingen van Novadic-Kentron. Novadic-Kentron acht elke medewerker op zijn terrein professioneel. Om het onderscheid aan te geven tussen de medewerkers bedrijfsvoering/ondersteunende diensten én de zorggebonden medewerkers spreken we in dit Professioneel Statuut van (alle) “medewerkers” en van “professionals”.

Cliënt

Eenieder die een behandelovereenkomst heeft met Novadic-Kentron of ieder die aan de zorg van Novadic-Kentron is toevertrouwd en op grond van de hulpvraag door de professional wordt begeleid en/of wordt behandeld.

Instelling

De organisatie voor verslavingszorg, Novadic-Kentron, waarbij de professional in dienst is op basis van een arbeidsovereenkomst en die de zorg verleent als bedoeld in dit Professioneel Statuut.

Raad van Bestuur

De door de Raad van Toezicht aangestelde personen belast met de algehele leiding van Novadic-Kentron.

Professionele autonomie

Het - zonder inmenging van derden en zonder preventief toezicht van de werkgever - in de individuele hulpverlener/ cliëntrelatie als professional begeleiding en/of behandeling geven aan de cliënt. Hierbij worden de wettelijke kaders, de professionele standaard en de instellingskaders in acht genomen.

Verlenen van zorg

Het geheel van activiteiten in het kader van diagnostiek, behandeling en begeleiding en nazorg, waaronder het inzetten van methodische (multidisciplinaire) deskundigheid met als doel verslavingsproblemen te voorkomen, dan wel het streven naar herstel of, indien dat niet mogelijk is, binnen de gegeven beperkingen zo veel mogelijk autonoom functioneren.

Behandeling

Het geheel van activiteiten in het kader van de individuele diagnostiek, therapie en behandeling.

Behandelovereenkomst

De overeenkomst tussen de instelling en cliënt op grond van de wet op de geneeskundige behandelovereenkomst (WGBO).

Behandelplan

Het met de cliënt afgesproken individuele plan dat conform de wettelijke eisen beschrijft welk aanbod de cliënt ontvangt naar aanleiding van de hulpvraag. Het behandelplan kan opgebouwd zijn uit deelplannen.

Forensische zorg

Geestelijke gezondheidszorg, inclusief verslavingszorg, die verleend wordt in een strafrechtelijk kader. Forensische zorg is zowel gericht op de zorg voor de cliënt als op vermindering van de kans op recidive, ten behoeve van de veiligheid van de samenleving.

Samen beslissen en informed consent

De cliënt heeft recht op goede informatie en moet toestemming verlenen voordat het individuele behandelingsplan mag worden uitgevoerd. In de definitie van Novadic-Kentron gaat het daarbij om informeren, samen beslissen en tussentijds evalueren.

De professional moet in het (elektronisch) dossier noteren dat de cliënt instemt met het behandelplan. Slechts bij uitzondering; alleen binnen een wettelijk kader (BOPZ-of strafrechtelijk kader) en volgens omschreven richtlijnen, kan zonder instemming van de cliënt behandeling plaatsvinden.

3. Juridische kaders

In dit hoofdstuk komt de wetgeving aan de orde die voor de verslavingszorg van toepassing is. Deze wetten leggen verantwoordelijkheden bij de instelling, het bestuur en de verschillende professionals.

Kwaliteitswet zorginstellingen

De Kwaliteitswet is een kaderwet die instellingen verplicht tot het verstrekken van zorg (diagnostiek, begeleiding, behandeling en therapie) op een kwalitatief goed niveau. Het toezicht daarop wordt uitgeoefend door de Inspectie voor de Geestelijke Gezondheidszorg. De zorg dient doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht te zijn. Voor de beoordeling van de kwaliteit van zorg gelden onder andere de door de professionals binnen hun beroepsdomein gestelde normen op grond van de professionele standaard, protocollen, richtlijnen en standaarden, naast de binnen de instelling geldende (organisatorische) protocollen en richtlijnen. Het bestuur van de instelling kan op grond van de kwaliteitswet verantwoordelijk worden gehouden voor en bestuursrechtelijk aangesproken worden op alle vormen van zorgverlening die binnen de instelling plaats hebben. De aansprakelijkheid van de instelling laat de straf-, tucht- en civielrechtelijke aansprakelijkheid van de individuele professional onverlet.

Wet op de Geneeskundige BehandelingsOvereenkomst (WGBO)

De instelling is op grond van de WGBO, als instelling die de overeenkomst met de cliënt aangaat, aansprakelijk voor fouten in de zorgverlening, ongeacht waar en door wie de fout in de instelling is gemaakt. De professional is degene die namens de instelling optreedt en voldoet aan de kwalitatieve eisen als in de wet gesteld.

De essentie van deze wet is een aantal voorwaarden aan de behandeling: professionals hebben een informatieplicht en moeten de cliënt om toestemming vragen en deze toestemming op verzoek schriftelijk vastleggen. Zij moeten een dossier bijhouden en de cliënt heeft recht op inzage in en een afschrift van het dossier. Professionals zijn gebonden aan geheimhouding en dienen als een goed hulpverlener te handelen, in overeenstemming met wet- en regelgeving, de geldende beroeps- en instellingscodes en met de professionele standaard. Zij dienen de rechten van de cliënt te waarborgen. De wet geeft ook grenzen aan voor de cliënt: de cliënt dient zo goed mogelijk mee te werken aan de behandeling.

Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG)

De Wet BIG heeft als doel de kwaliteit van de beroepsuitoefening te waarborgen en beoogt cliënten te beschermen tegen ondeskundigheid en onzorgvuldig handelen van beroepsbeoefenaren. De Wet BIG is een kaderwet, die alleen de grote lijnen aangeeft. Veel zaken moeten nog worden geregeld bij algemene maatregel van bestuur. Met het oog op een zorgvuldige uitvoering wordt de Wet BIG niet in één keer, maar gefaseerd in werking gesteld.

De Wet BIG is in de verslavingszorg voor de volgende beroepen van toepassing: artsen, GZ-psychologen, psychotherapeuten en verpleegkundigen, en voor de BIG-specialisten: psychiaters, klinisch psycholoog en de klinisch neuropsycholoog⁵.

⁵ De klinisch neuropsycholoog wordt binnenkort als specialist in de wet BIG opgenomen. Tevens zullen "nieuwe" beroepen zoals de verpleegkundig specialist in de wet opgenomen worden.

De wet geeft aan deze beroepen titelbescherming, regelt deskundigheidsgebieden en beschrijft de aan bepaalde beroepsgroepen voorbehouden handelingen⁶. Bovendien regelt de Wet BIG voor deze beroepen de tuchtrechtspraak. Artsen zijn zelfstandig bevoegde beroepsbeoefenaren die binnen hun deskundigheidsgebied voorbehouden handelingen mogen verrichten of opdragen aan een andere beroepsbeoefenaar, op voorwaarde dat deze bekwaam is. Novadic-Kentron heeft een richtlijn voor de werking van de Wet BIG⁷.

Wet Bijzondere Opnemingen Psychiatrische Ziekenhuizen (BOPZ)

De wet die betrekking heeft op personen die op grond van een rechterlijke uitspraak in een psychiatrisch ziekenhuis worden opgenomen of verblijven. Bijzondere taken en verantwoordelijkheden zijn toegekend aan de eerste geneeskundige⁸.

Tuchtrecht

Het wettelijk tuchtrecht in de gezondheidszorg is tegenwoordig opgenomen in de wet BIG. De beroepsbeoefenaren als genoemd in artikel 3 van de wet BIG kunnen individueel tuchtrechtelijk worden aangesproken op hun professioneel handelen en/of nalaten. Deze aansprakelijkheid/verantwoordelijkheid kan niet worden overgedragen. Maatregelen zijn gericht op het beperken of intrekken van de bevoegdheid van de beroepsbeoefenaar. Naast dit wettelijk tuchtrecht hebben beroepsverenigingen hun eigen tuchtrecht.

Wettelijke aansprakelijkheid Beroepsuitoefening

In de CAO GGZ is in hoofdstuk 3 geregeld dat de persoonlijke burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de werknemer in de uitoefening van zijn functie door de werkgever (verplicht) verzekerd wordt; de werkgever vrijwaart de werknemer voor aansprakelijkheid ter zake en ziet af van de eventuele mogelijkheid van regres op de werknemer. Een en ander is niet van toepassing indien de schade het gevolg is van opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer. De werkgever voorziet in adequate rechtsbijstand als de werknemer wordt betrokken in een in- of externe klachtprocedure, inclusief tuchtrechtprocedure, tenzij er sprake is van nalatigheid of bewuste roekeloosheid. Dit artikel heeft geen betrekking op strafrechtelijke procedures.

Wet Op de Geneesmiddelenvoorziening (WOG)

De WOG bepaalt dat het voorschrijven van geneesmiddelen is voorbehouden aan artsen. Het leveren van geneesmiddelen is volgens de WOG voorbehouden aan apothekers. Toediening van geneesmiddelen behoort op zichzelf niet tot de voorbehouden handelingen volgens de wet BIG. Echter voor toediening per injectie of door middel van een infuus geldt dit wel. Hiervoor geeft de wet BIG de regels.

Reclasseringsregeling

Deze regeling heeft betrekking op de kwaliteit van de reclasseringswerkzaamheden en het toezicht daarop. De deskundigheid van de reclasseringswerker moet van voldoende niveau zijn, de privacyregels moeten gevolgd worden en er is specifiek klachtrecht met betrekking tot reclasseringswerkzaamheden.

⁶ Bij Novadic-Kentron worden de volgende handelingen verricht die tot voorbehouden handelingen volgens de wet BIG behoren: puncties en injecties.
⁷ Richtlijn voorbehouden en risicovolle handelingen BIG van Novadic-Kentron beschrijft op basis van de wet BIG hoe de koppeling tussen opleiding en deskundigheid en tussen bekwaamheid en bevoegdheid vorm gegeven wordt. De belangrijkste voorwaarde waaraan altijd voldaan moet worden, is de bekwaamheid van de uitvoerder. Onbekwaam maakt volgens de Wet BIG onbevoegd en dus strafbaar. In het jaarlijks opleidingsplan van Novadic-Kentron wordt opgenomen op welk moment en hoe de betrokken medewerkers de vereiste scholing zullen ontvangen.
⁸ Er is een nieuw wetsvoorstel voor een Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (WVGZ), de opvolger van de BOPZ, waarin nadruk ligt op het versterken van de positie van een persoon met een psychische stoornis en daarmee het verhogen van de kwaliteit van zorg. In dit voorstel staat niet de gedwongen opname centraal, maar de gedwongen zorg.

Wet op de Forensische zorg

Deze wet, die in juni 2010 nog een wetsvoorstel is, houdt in dat via stroomlijning de kwaliteit van de forensische zorg moet verbeteren. Daarnaast moet de nieuwe wet zorgen voor betere aansluiting tussen forensische zorg en andere vormen van geestelijke gezondheidszorg.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Deze wet bestaat sinds 1 januari 2007. Het maatschappelijke doel van de Wmo is ‘meedoen’. De wet moet er voor zorgen dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en mee kunnen doen in de samenleving, al of niet geholpen door hun omgeving. En als dat niet kan, is er ondersteuning vanuit de gemeente. De Wmo regelt bijvoorbeeld de hulp bij het huishouden en zorgt voor goede informatie over de hulp en informatie die mensen kunnen krijgen. Verder vallen ook de maatschappelijke opvang, het verslavingsbeleid en de bestrijding van huiselijk geweld onder de Wmo.

Wet Klachtrecht Cliënten Zorgsector (WKCZ)

Deze wet regelt het recht van cliënten en hun wettelijke vertegenwoordigers om te klagen over de instelling en de professionals. De wet is niet van toepassing op de BOPZ- uitvoering. De instelling moet er voor zorgen dat de klager zich tot een onafhankelijke klachtencommissie kan wenden. De instelling brengt jaarlijks verslag uit over het aantal en de aard van de klachten en draagt er zorg voor dat de klachten worden aangewend ter verbetering. Cliënten dienen terdege geïnformeerd te worden over de klachtenregeling van de instelling^{9) 10)}.

Wet Medezeggenschap Cliënten Zorginstellingen (WMCZ)

In 1996 is er een wet aangenomen waarin medezeggenschap van cliënten binnen de zorg is vastgelegd. Het doel van deze wet is cliënten de mogelijkheid te geven invloed op de behandeling (in de ruimste zin van het woord) uit te kunnen oefenen. Om praktisch invulling te kunnen geven aan belangenbehartiging en medezeggenschap van cliënten binnen een zorginstelling zijn cliëntenraden in het leven geroepen. De instelling is wettelijk verplicht een cliëntenraad te hebben en deze van de nodige middelen en informatie te voorzien, zodat deze raad haar werk goed kan uitvoeren. De cliëntenraad heeft adviesbevoegdheid bij beslissingen die het cliëntenbelang aangaan¹¹⁾.

9 Novadic-Kentron heeft een “Klachtenregeling Cliënten”, die naast de mogelijkheid om zich tot de onafhankelijke klachtencommissie te wenden, ook behelst dat de medewerkers zich klachtontvankelijk opstellen en dat er een klachten(bemiddelings)functionaris ingeschakeld kan worden.

10 Reclaseringscliënten kunnen naar keuze de Novadic-Kentron klachtenregeling volgen of de landelijke klachtenregeling voor reclaseringscliënten.

11. In het reglement van de centrale cliëntenraad van Novadic-Kentron staat onder andere: de Cliëntenraden van Novadic-Kentron bevorderen naar vermogen de participatie, medezeggenschap en belangenbehartiging door cliënten, zodat cliënten zoveel mogelijk worden betrokken bij de gang van zaken in de eigen leef- en behandel-/begeleidingsomgeving, op de verschillende niveaus binnen de instelling.

4. Verantwoordelijkheden, bevoegdheden en onderlinge verhoudingen

Dit hoofdstuk beschrijft de besturing van de instelling en het organisatiemodel, en vervolgens hoe de professionals georganiseerd zijn. Verder komt aan de orde wat de algemene en de specifieke verantwoordelijkheden van de professionals zijn en hoe de zorg georganiseerd is.

De instelling

De instelling wordt bestuurd door een Raad van Bestuur die verantwoordelijk is voor de totale zorg die wordt verleend. Om de verantwoordelijkheid te kunnen dragen is de Raad van Bestuur bevoegd en verplicht (organisatorische) richtlijnen en protocollen vast te stellen en aanwijzingen te geven die gelden bij de uitvoering van de werkzaamheden.

De zorg dient doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht te zijn. Daarnaast heeft de instelling een financieel kader dat de grenzen aan de zorgverlening aangeeft en dat kan nopen tot prioritering in de zorg die verleend kan worden. De aanwending van de middelen vindt zodanig plaats dat het leveren van verantwoorde zorg door de hulpverlener geoptimaliseerd wordt.

Aan het organisatiemodel van Novadic-Kentron liggen heldere doelstellingen ten grondslag over een klantgerichte benadering en een dynamische organisatie die in intensieve samenwerking optimale zorg verleent op een efficiënte wijze en zichzelf voortdurend vernieuwt.

Novadic-Kentron heeft een matrixmodel. Daarin wordt verticaal gestuurd op inzet van zorg, logistiek en bedrijfsvoering en horizontaal op kwaliteit van zorg en protocollen. Elke professional heeft een "label" in de matrix en wordt zowel verticaal (door vestigingsmanager en procesmanager) als horizontaal (door functie-groepvoofd en zorgverantwoordelijk behandelaar) aangestuurd. In de instelling zijn de functionele en de organisatorische verantwoordelijkheden niet altijd strikt te scheiden. De matrix maakt het mogelijk om die afweging op elk managementniveau van de organisatie expliciet te maken. In het belang van de cliënt en de continuïteit van de organisatie. De matrix vraagt zowel verticaal (de lijnverantwoordelijkheid) als horizontaal (de functionele verantwoordelijkheid) managers en medewerkers die de verbinding opzoeken, vanuit een integraal perspectief de discussie met elkaar aangaan en gezamenlijk een besluit nemen waarbij voor een ieder helder is welke belangenafweging heeft plaatsgevonden.

Van alle medewerkers vraagt de organisatievorm taakvolwassenheid en een brede rolopvatting: een ieder heeft de verantwoordelijkheid om zich vanuit een integraal perspectief ondernemend op te stellen, de samenwerking in- en extern te bevorderen en een bijdrage te leveren aan het bereiken van de organisatiedoelen. Er wordt - congruent aan de sturingsfilosofie en de zorgvisie - nadrukkelijk geappelleerd aan het zelfsturend vermogen van de medewerkers door de verantwoordelijkheden laag te leggen en door een brede medezeggenschap.

De zorg is zodanig georganiseerd dat Novadic-Kentron in vier regio's in de provincie Noord-Brabant op uniforme wijze zorg aanbiedt. Voor de zorg zijn vier zorgprogramma's met een multidisciplinair en transmuraal aanbod ontworpen, die zich bevinden in een continuüm van een programma voor mensen met enkelvoudige verslavingsproblematiek tot een uitgebreid aanbod voor mensen met chronische verslavingsproblemen in combinatie met psychiatrische problematiek. Cliënten krijgen toegang tot een van deze vier programma's middels een centrale intake op regioniveau. De vier zorgprogramma's bieden een toegankelijk en transparant zorgaanbod zo dicht mogelijk bij de cliënt, in zo licht mogelijke vorm (stepped care).

De organisatie van de professionals¹²

De borging van de vakinhoudelijke kwaliteit van de zorg is ondergebracht bij instellingsbrede functiegroepen:

- Psychische-, Relationele zorg en Vaktherapie (PRV),
- Geneeskundige Zorg (GZ) en
- Arbeid-Wonen-Financiën (AWF).

Deze functiegroepen worden aangestuurd door een functiegroep hoofd.

Daarnaast is er een instellingsbrede dienst:

- Indiciestelling, Zorgtoewijzing en Evaluatie (IZE), onder aansturing van een hoofd IZE. Onder deze functie valt ook forensische indicatiestelling

Bovendien zijn er twee behandelondersteunende diensten, te weten:

- “Verblijf” en
- “Basiszorg”.

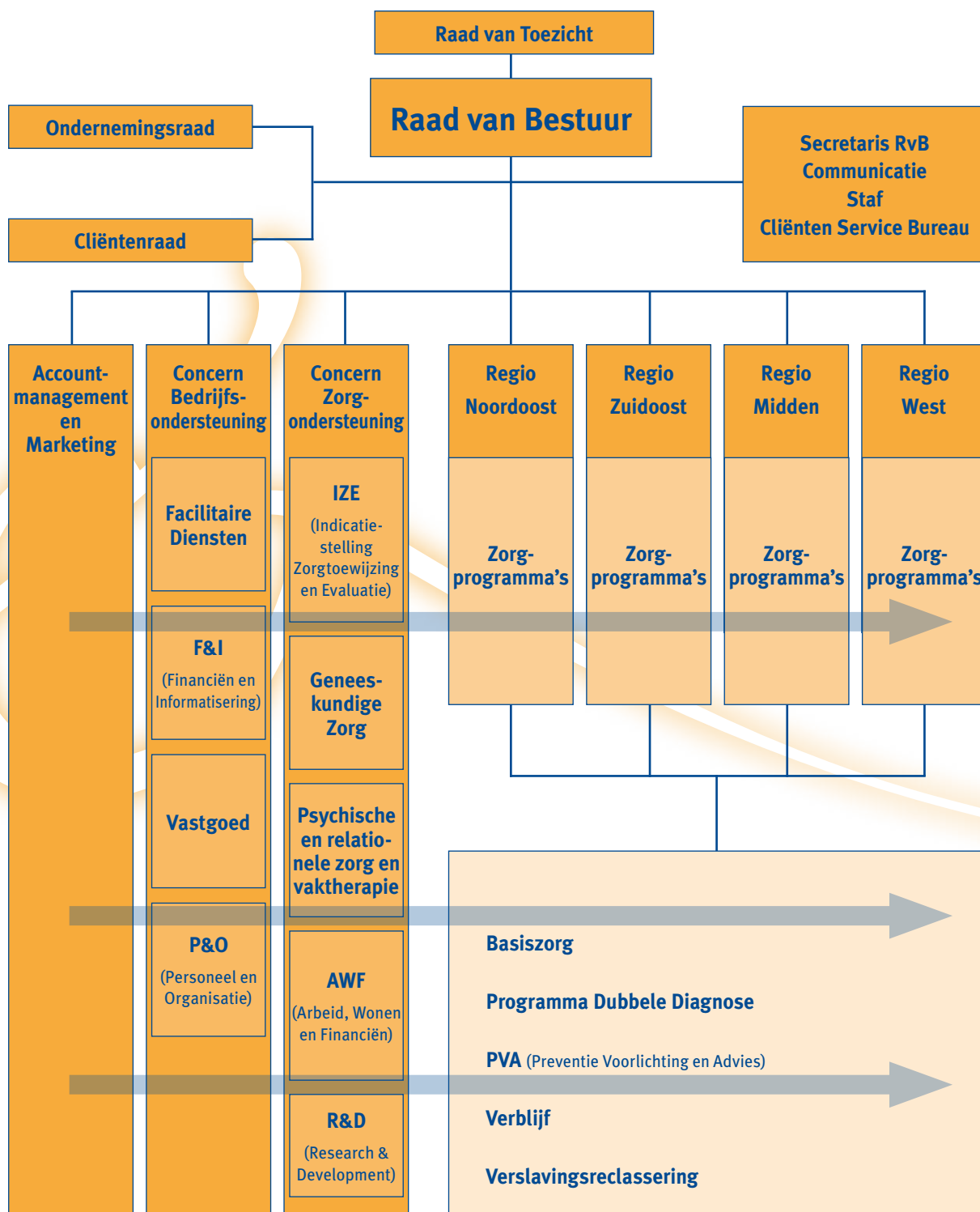
Ten slotte kent Novadic-Kentron nog “special products”:

- Dubbel diagnostiek (DD)
- Verslavingsreclassering (VR)
- Preventie, Voorlichting & Advies (PVA)

Deze afdelingen kenmerken zich door een eigen, specifiek netwerk en een bovenregionale oriëntatie. Deze special products zijn ook beschikbaar voor cliënten in de regio's maar worden bovenregionaal aangeboden en aangestuurd.

De hoofden zijn verantwoordelijk voor de professionele kwaliteit van de functiegroepen, diensten en de special products. Daartoe ontwikkelt het hoofd de curricula van de professionele disciplines binnen de (functie)groep/dienst/afdeling en is hij of zij verantwoordelijk voor de uitvoering van de bijbehorende opleidings- en scholingsprogramma's en de toetsing daarvan. Novadic-Kentron wil kwaliteit leveren volgens de laatste landelijke inzichten van zorgverlening binnen de verslavingszorg.

¹² De in 2010 geldende indeling, de fase van ontwikkeling kan tot herschikking leiden.

De professionals

De professionals ontlenen hun verantwoordelijkheid aan het deskundigheidsgebied waarvoor zij zijn opgeleid en dienen professioneel autonoom te kunnen handelen. Zij zijn daarbij gebonden aan:

- de wettelijke kaders
- de voor hen geldende professionele (wetenschappelijke) standaard
- de voor hen geldende beroepscode
- de instellingskaders
- de met de instelling overeengekomen taken.

Novadic-Kentron vindt het een vereiste dat de professionele autonomie optimaal tegemoet komt aan de eisen van transparantie, multidisciplinaire samenwerking en ketenzorg. Dat zijn immers concretisering van onze kernwaarden. Professionele autonomie betekent daarom in de visie van Novadic-Kentron dat de professional zich aan de professionele standaard houdt en niet gedwongen kan worden om daar van af te wijken. In het geval een professional zich op de professionele autonomie beroept is verheldering en gezamenlijk zoeken naar alternatieven geboden.

De professionals horen binnen de grenzen van hun “kennen en kunnen” te blijven. Zodra de grens van de bekwaamheid en bevoegdheid in zicht komt, consulteert de professional tijdig een meer ter zake kundige collega of een daarvoor door de instelling aangewezen functionaris. Alle partijen worden geacht hun verantwoordelijkheden te kennen en zijn daarop ook aanspreekbaar.

De professionals zijn zelfstandig verantwoordelijk voor het op peil houden van hun deskundigheid en eventueel registratie en herregistratie conform de richtlijnen van hun beroepsgroep. De instelling heeft de verantwoordelijkheid om dat te faciliteren. Voor een aantal beroepen is dat geregeld in de wet BIG. Deze wet is bij Novadic-Kentron van toepassing voor artsen, verpleegkundigen, GZ-psychologen en psychotherapeuten (en specialisten uit deze beroepsgroepen). De professionals uit deze beroepsgroepen zijn geregistreerd in het BIG-register. Voor reclasseringswerkers is dit geregeld in de Reclasseringsregeling.

De professionals voeren de taken uit in relatie tot de cliënt, zoals vastgelegd in het individuele behandelplan of zoals deze voortvloeit uit hun functie binnen de instelling of uit wet- en regelgeving, zoals de BOPZ.

Specifieke verantwoordelijkheden

Binnen Novadic-Kentron zijn verschillende professionals met specifieke verantwoordelijkheden:

- Eerste geneeskundige
- ZorgVerantwoordelijk Behandelaar
- Verantwoordelijk Behandelaar
- Behandelaar/Begeleider

De eerste geneeskundige

De eerste geneeskundige houdt toezicht op het medisch en medisch-psychiatrisch handelen opdat het conform de wettelijke eisen en de professionele standaarden wordt uitgevoerd, in afstemming met de eigen verantwoordelijkheid van de ZorgVerantwoordelijk Behandelaren en de professionals. Hij vervult uit hoofde van zijn functie de medisch-psychiatrische eindverantwoordelijkheid in de zin van de wet BOPZ, in opdracht van de Raad van Bestuur. Waar de BOPZ dat vereist heeft hij bredere hiërarchische verantwoordelijkheden naar overige disciplines en kan in die situatie uit hoofde van zijn/haar functie richtlijnen uitvaardigen. De eerste geneeskundige heeft een officiële adviesrelatie tot de Raad van Bestuur op het terrein van het medisch en medisch-psychiatrisch (verslavings)beleid. Novadic-Kentron heeft naast de eerste geneeskundige een waarnemend eerste geneeskundige.

ZorgVerantwoordelijk Behandelaar¹³ (ZVB)

De professional die de verantwoordelijkheid draagt voor de totstandkoming en vormgeving van het behandelbeleid, i.c. de zorgprogramma's. Bij Novadic-Kentron wordt deze functie ingevuld door een BIG-geregistreerde functionaris; de ZorgVerantwoordelijk Behandelaar is een verslavingsarts of een GZ-psycholoog. De ZVB legt functioneel verantwoording af aan het hoofd van de functiegroep waar hij of zij toe behoort.

De ZorgVerantwoordelijk Behandelaar is de inhoudelijk verantwoordelijke voor een of meer zorgprogramma's in een regio, hij of zij garandeert de integraliteit van de zorg, toepassing van de zorgplansystematiek, hanteren van de 'spelregels' en bewaakt dat slechts in uitzonderingsgevallen en goed beargumenteed afwijkingen van de standaard worden ingezet.

Verantwoordelijk Behandelaar

De professional die primair verantwoordelijk is voor de inhoud en uitvoering van de behandelplannen van individuele cliënten. Deze professional is voor de cliënt en anderen aanspreekbaar voor de voorgenomen en uitgevoerde behandeling of begeleiding.

Naast de eigen behandelcontacten met de cliënt heeft de Verantwoordelijk Behandelaar de volgende taken:

- doorspreken en ondertekenen van het behandelplan met de cliënt (behandelovereenkomst)
- fungeren als eerste aanspreekpunt van de cliënt; de cliënt wordt er duidelijk over geïnformeerd wie zijn/haar Verantwoordelijk Behandelaar is en mag deze tussentijds - binnen de afgesproken bereikbaarheidstijden - benaderen voor contact in het geval van vragen of problemen
- vanaf de ondertekening van het behandelplan: verzorgen van de coördinatie en afstemming van de behandeling rond een cliënt met andere betrokken behandelaren, ook naar de externe organisaties
- voorbereiden en uitvoeren van de evaluatie en de behandeling in de Multidisciplinaire Evaluatie Bespreking.

De aard van de problematiek en de geïndiceerde behandeling is richtinggevend voor de keuze van het deskundigheidsgebied van de Verantwoordelijk Behandelaar.

¹³ Mogelijk verandert de naam in behandelcoördinator.

Novadic-Kentron streeft er naar dat de cliënt vanaf het eerste contact een vaste contactpersoon heeft. Daarom krijgt de cliënt een intaker met een deskundigheidsgebied dat past bij de aard van de problematiek van de cliënt. Nadien krijgt de intaker dan de rol van Verantwoordelijk Behandelaar.

Hulpverleners met een generalistische basiskennis komen vaak in aanmerking als Verantwoordelijk Behandelaar. Bij de keuze voor een Verantwoordelijk Behandelaar wordt echter rekening gehouden met specifieke accenten van de behandeling; zo zal bijvoorbeeld bij langdurige, complexe problematiek een casemanager aangewezen worden als Verantwoordelijk Behandelaar en bij een methadonbehandeling een verpleegkundige.

Behandelaar/Begeleider

De professional die verantwoordelijk is voor (een deel van) de uitvoering van het behandelplan ten behoeve van de individuele zorg aan cliënten, inclusief de forensische zorg. Veelal is er sprake van een multidisciplinaire aanpak en worden er meerdere behandelmodules gelijktijdig of achtereenvolgens aangeboden. Elke betrokken professional draagt dan een eigen verantwoordelijkheid voor de uitvoering van dat deel van het behandelplan. Bij de verblijfsafdelingen en bij de Basiszorg is deze specifieke verantwoordelijkheid gekoppeld aan de rol van de Persoonlijk Begeleider. De behandelaar of (persoonlijk) begeleider informeert de Verantwoordelijk Behandelaar over het verloop van de behandeling.

Overig

In enkele afdelingen is er om bepaalde redenen een uitzondering op bovenstaande indeling in verantwoordelijkheden:

- Vanwege de binding met de GGZ is bij de Dubbele Diagnose programma's de zorg overeenkomstig het overwegend in de GGZ gehanteerde zorgmodel georganiseerd. De rol van de ZorgVerantwoordelijk Behandelaar wordt bij de Dubbele Diagnose programma's ingevuld door de aan het programma verbonden psychiater. De rol van de Verantwoordelijk Behandelaar wordt hier (tijdelijk) ingevuld door de behandelcoördinator of door een behandelaar.
- Vanwege de specifieke taken en de toezichthoudende rol van de reclasseringwerker, heeft de verslavingsreclassering een andere verantwoordelijkheidsindeling: de reclasseringwerker is verantwoordelijk voor zijn of haar eigen werk, i.c. het uitvoeren van de justitiële opdracht en een teamleider is eindverantwoordelijk.

De organisatie van de zorg

De zorg is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- gericht op de vraag en de mogelijkheden van de cliënt
- volgens de principes van CRA
- een vaste contactpersoon
- multidisciplinair.

De cliënt die zich bij Novadic-Kentron aanmeldt ontmoet een medewerker die gekwalificeerd is om een snelle inschatting te kunnen maken van de inhoudelijke vraag en de verwachte zorgzwaarte. Dat leidt tot stepped assessment en stepped care¹⁴ en maakt het mogelijk dat er een keuze wordt gemaakt voor een intaker die in een later stadium ook Verantwoordelijk Behandelaar kan zijn zodat processen zonder overdracht kunnen doorlopen.

Omdat de instelling voor een onafhankelijk behandelbeslismodel kiest heeft ze een instellingsbrede dienst Indicatie, Zorgtoewijzing en Evaluatie. De indicatiecommissie bepaalt het zorgprogramma, formuleert een algemeen behandeldoel en adviseert eventueel over behandelmodules. Tevens geeft de indicatiecommissie het deskundigheidsgebied (ofwel het profiel) van de Verantwoordelijk Behandelaar aan.

De Verantwoordelijk Behandelaar bepaalt in overleg met de ZorgVerantwoordelijk Behandelaar en vanzelfsprekend in samenspraak met de cliënt, de gedetailleerdere invulling van het behandelplan. Meestal heeft de Verantwoordelijk Behandelaar ook eigen behandelcontacten met de cliënt, daarnaast kunnen andere (specialistische) behandelaren gelijktijdig of volgtijdelijk contact hebben met de cliënt. Inzet van andere behandelaren betreft meestal de uitvoering van deelplannen: specialisten leveren zo nodig een bijdrage aan het bereiken van doelen (in de zin van het creëren van omstandigheden zoals verblijf, basiszorg, woonbegeleiding) of het zorgen voor passende voorwaarden (diagnose, gezondheid, leefsituatie) of het leveren van nazorg.

De Verantwoordelijk Behandelaar heeft de rol van regisseur van de behandeling. Dat betekent dat de Verantwoordelijk Behandelaar de grenzen van kennen en kunnen van behandelaren moet weten, beslissingen neemt inzake de uitvoering van de verschillende delen van het behandelplan en het consulteren van andere disciplines. De Verantwoordelijk Behandelaar bewaakt de continuïteit, de doelgerichtheid en de aansluiting bij de vragen en mogelijkheden van de cliënt.

De kern van de zorgplansystematiek is het cyclisch evalueren met alle betrokken professionals met betrekking tot

- zorgprogramma
- behandelhypotheses en behandeldoelen.

De evaluatie vindt plaats in een Multidisciplinaire Evaluatie Bespreking (MEB). De voorzitters van de indicatiecommissies zijn bij deze MEB's betrokken. Bijstellen van het behandelplan, of afsluiting van de behandeling wordt hier multidisciplinair besproken. Eventuele meningsverschillen worden zo veel mogelijk in dialoog opgelost; als dat niet mogelijk blijkt neemt de ZorgVerantwoordelijk Behandelaar een besluit.

Forensische zorg verloopt volgens dezelfde systematiek en de professionals hebben in forensische zorg dezelfde specifieke verantwoordelijkheden. De instemming van de cliënt blijft een vereiste. Het uitzonderlijke is dat er een toegevoegd doel is: de behandeling moet zich ook richten op het terugdringen van recidive. En de professional heeft een meldingsplicht (aan de reclasseringswerker die het toezicht heeft) als de cliënt zich niet aan de voorwaarden houdt.

¹⁴ Stepped care wil zeggen dat gekozen wordt voor de minst intensieve behandelvorm die bij de problematiek en de behandelgeschiedenis past; dit sluit niet uit dat er in bepaalde fases van een behandeling frequente en tijdsintensieve contacten kunnen zijn zoals dat past in de CRA-methodiek.

5. Specifieke bepalingen van het Professioneel Statuut

In dit hoofdstuk komen de specifieke bepalingen aan de orde waar de zorgverlening aan moet voldoen. Tevens wordt beschreven welke voorwaarden de Raad van Bestuur daarvoor schept, en welke verantwoordelijkheden de professional ten aanzien van de zorgverlening heeft. Van groot belang is de professionele attitude van de Novadic-Kentron medewerker in het algemeen en van de professional in het bijzonder.

De zorgverlening

- De cliënt staat centraal, de professional respecteert de vraag en de oplossingsrichting van de cliënt en neemt die als uitgangspunt.
- Waar mogelijk betreft de professional - na toestemming van de cliënt - de omgeving van de cliënt bij de zorgverlening.
- De Raad van Bestuur draagt er zorg voor dat er per cliënt één professional verantwoordelijk is voor het (doen) opstellen en uitvoeren van het behandelingsplan, de Verantwoordelijk Behandelaar.
- De professional draagt zorg voor een met de cliënt besproken behandelingsplan, dat in het bezit is van de cliënt en voldoet aan de wettelijke eisen, alsook voor een methodische evaluatie van dit behandelingsplan, waarbij de cliënt betrokken wordt.
- De professional zal de cliënt en zo nodig de omgeving of de wettelijke vertegenwoordiger(s) in zo begrijpelijk mogelijke taal informatie verstrekken over het behandelingsplan.
- De professional vangt eerst aan met de behandeling na toestemming van de cliënt of diens wettelijke vertegenwoordiger(s). Alleen in gevallen bij wet toegestaan kan de behandeling zonder toestemming plaatsvinden. Indien nodig overlegt de professional, in overleg met de cliënt, met de verwijzer of huisarts.
- De professional geeft niet zonder toestemming van de cliënt informatie aan derden en niet dan nadat de gerichte informatie besproken is met de cliënt, tenzij wettelijke bepalingen hiervoor een specifieke uitzondering geven. Dit conform de bepalingen in de WGBO en het privacyreglement van Novadic-Kentron.
- In het geval van Reclasseringstoezicht heeft de Verantwoordelijk Behandelaar een meldingsplicht aan de reclasseringswerker als de cliënt zich niet aan de voorwaarden van het toezicht houdt. Ook hiervoor is van kracht dat de informatie besproken moet zijn met de cliënt.

- Indien de professional gegronde redenen meent te hebben de behandeling/begeleiding van een cliënt niet op zich te nemen, dan wel af te breken, dan overlegt hij dit met de daarvoor aangewezen leidinggevende en draagt, indien de professional besluit de behandeling/begeleiding niet op zich te nemen dan wel af te breken, zorg voor voldoende continuïteit van de behandeling/begeleiding.
- De professional behandelt/begeleidt de cliënt onder zijn persoonlijke verantwoordelijkheid, binnen de grenzen van zijn bekwaamheid en in overeenstemming met de geldende professionele standaard, conform de door Novadic-Kentron vastgestelde richtlijnen en protocollen en richtlijnen vanuit de beroepsgroep.
- De professional schakelt, indien hij de grenzen van zijn bekwaamheid bij voortzetting van de behandeling/begeleiding zou overschrijden, een collega in die wel de bekwaamheid bezit. De professional die in dit geval door een collega wordt ingeschakeld, wordt geacht zijn specifieke deskundigheid in te zetten.
- Afhankelijk van de aard van de hulpvraag van de cliënt en van het deskundigheidsgebied van waaruit het aanbod geleverd wordt, wordt (door de indicatiecommissie) bepaald uit welke discipline een professional wordt ingezet.
- De professional draagt binnen zijn verantwoordelijkheidsgebied bij aan de totstandkoming van en het onderhouden van relaties over afdelings- of instellingsgrenzen heen, zodat indien nodig een goede overdracht van cliënten naar andere instellingen dan wel collega-hulpverleners gewaarborgd is.
- De professional is gehouden medewerking te verlenen aan het tot stand komen en implementeren van (zorginhoudelijke) richtlijnen, protocollen die instellingsbreed kunnen zijn.

De professionele standaard

- De professional wordt er aan gehouden zijn deskundigheid en bekwaamheid op peil te houden dan wel uit te breiden, zodanig dat hij voldoet aan de eisen die in redelijkheid aan hem als hulpverlener mogen worden gesteld. Hij draagt er zorg voor dat hij - indien van toepassing - geregistreerd blijft in het voor hem geldende register als bedoeld in de Wet BIG of een vergelijkbaar erkend register. De Raad van Bestuur stelt de professional in staat zijn bekwaamheid op peil te houden en daarvoor bij- en nascholing te volgen, ook in het kader van de (her-)registratie. Dit is geborgd in de jaarlijkse functioneringsgesprekken.
- De professional toetst zijn hulpverlenend handelen regelmatig aan de evidence en consensus hiervoor binnen zijn beroepsgroep.
- De Raad van Bestuur stelt de professionals in de gelegenheid regelmatig met elkaar te overleggen betreffende de vakinhoudelijke ontwikkeling, teneinde de kennis en kunde op peil te houden.

De professionele attitude

De professionals houden zich aan de beroepsethische principes van hun beroepsvereniging, voor zover van toepassing. Daarnaast zijn de kernwaarden van Novadic-Kentron vertaald in een gedragscode waarin ook de professionele attitudeaspecten opgenomen zijn.

Algemeen geldend, voor alle deskundigheidsgebieden, bestaat verantwoord beroepsmatig handelen en de professionele attitude van de professionals van Novadic-Kentron uit de volgende elementen:

- De professionals betonen in hun handelen eerlijkheid, gelijkwaardige behandeling en openheid tegenover cliënten, collega's en andere betrokkenen;
- De professionals scheppen tegenover alle betrokkenen duidelijkheid over de rollen die zij vervullen en handelen in overeenstemming daarmee¹⁵;
- Professionals tonen respect voor de fundamentele rechten en waardigheid van cliënten;
- Professionals respecteren het recht van cliënten op privacy en vertrouwelijkheid;
- Professionals respecteren en bevorderen zelfbeschikking en autonomie van cliënten en andere betrokkenen, voor zover dat te verenigen is met andere professionele verplichtingen en met de wet;
- De professional is bereid om de beroepsethische aspecten van het eigen professioneel handelen onder collega's ter discussie te stellen;
- De professional heeft oog voor aspecten van demoralisatie bij de cliënt en toont bezorgdheid en betrokkenheid, gaat het gesprek over zingeving niet uit de weg en geeft waar mogelijk hoop;
- De professional is bereid om zich te verantwoorden;
- De professional handelt zorgvuldig en consulteert collega's als hij zich voor een dilemma geplaatst ziet;
- De professional streeft naar het verwerven en behouden van een hoog niveau van deskundigheid in zijn beroepsuitoefening;
- De professional onderkent zijn professionele en persoonlijke beperking en is daar open over;
- De professional roept waar nodig deskundig advies en ondersteuning in en verwijst zo nodig door;
- De professional is op de hoogte van de wettelijke bepalingen die van toepassing zijn en handelt daar naar;

¹⁵ Novadic-Kentron heeft in het "Protocol relaties medewerkers-cliënten en medewerkers-medewerkers", augustus 2008, dienaangaande gedragsregels opgesteld.

- De professional vraagt gerichte toestemming aan de cliënt tot (be)handelen, nadat de professional begrijpelijke en volledige uitleg heeft gegeven over de consequenties en de reikwijdte van dat handelen;
- De professional richt zich niet alleen op de hulpvraag, maar ook op het maatschappelijk belang, in het bijzonder bij vormen van onvrijwillige zorg;
- De professional zorgt er voor dat de cliënt invloed kan hebben op zijn behandelplan;
- De professional informeert de cliënt over zijn rechten en eventuele plichten;
- De professional werkt methodisch, resultaatgericht en toetsbaar;
- De professional werkt samen, waar nodig met collega's uit alle disciplines.

Voorwaardenscheppend

- De Raad van Bestuur kan met inachtneming van dit Professioneel Statuut regels vaststellen aangaande het doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht verlenen van zorg;
- De Raad van Bestuur zal de professionele autonomie van de professionals zoals in dit Professioneel Statuut gedefinieerd respecteren en waarborgen;
- De Raad van Bestuur verschaft de professionals, binnen de mogelijkheden van de instelling, de noodzakelijke materiële en personele voorzieningen en scheidt organisatorische kaders en systemen, nodig voor een passende professionele beroepsuitoefening. Deze voorzieningen zullen op een zodanig peil worden gehouden dat een doeltreffende, doelmatige en cliëntgerichte zorg gewaarborgd blijft;
- De Raad van Bestuur en professionals zullen zich inspannen om zowel de continuïteit van de zorg als het effectueren van vakantie- en verlofrechten te realiseren.

Procesverantwoordelijkheden

- De professionals zijn gehouden, als dit als onderdeel van hun taken is beschreven, als lid aan specifieke door de Raad van Bestuur ingestelde commissies deel te nemen.
- De professional draagt zorg voor een goede dossiervorming en informatieoverdracht (met toestemming van de cliënt) en geeft alle relevante informatie aan andere professionals die bij de zorgverlening aan deze cliënt betrokken zijn.
- De professional zal bij doorverwijzing van de cliënt overleg plegen met de in te schakelen hulpverlener over de verwijzing en vervolgens periodiek overleg plegen over de voortgang van de behandeling.

- Bij (on)voorziene afwezigheid draagt de professional zorg voor een adequate overdracht en voor toegankelijke informatie ten behoeve van degene(n) die hem waarneemt (waarnemen) of vervangt (vervangen).
- De waarnemend professional heeft voor wat betreft de zorg aan de cliënt gedurende de tijd dat wordt waargenomen dezelfde verantwoordelijkheden als de oorspronkelijke professional.

Dossiervorming, informatieverstrekking aan derden

- De professional is gehouden van iedere door hem te behandelen/begeleiden cliënt, met inachtneming van de wettelijke bepalingen en de binnen de instelling voorgeschreven regels, een cliëntendossier bij te houden.
- De Raad van Bestuur zorgt voor een protocol ten aanzien van registratie van persoonsgegevens, dossiervorming, inzagerecht en reglementen bescherming persoonsgegevens, overeenkomstig de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP) ¹⁶⁾ ¹⁷⁾.
- De professional is gebonden aan zijn wettelijke geheimhoudingsplicht ten aanzien van de cliënten en het dossier.
- Bij forensische zorg heeft de professional een meldingsplicht, op voorwaarde dat de cliënt ingestemd heeft met dat onderdeel van de behandelovereenkomst¹⁸.
- Het gebruik maken van niet tot de cliënt herleidbare gegevens uit dossiers ten behoeve van wetenschappelijke publicaties dan wel onderzoeken, geschiedt overeenkomstig de wettelijke bepalingen en alleen met toestemming van de behandelverantwoordelijke professional (de Verantwoordelijk Behandelaar).
- De Raad van Bestuur draagt er zorg voor dat de cliëntendossiers worden bewaard overeenkomstig de daarvoor geldende wettelijke bepalingen en dat de bewaring zodanig is dat onbevoegden daarvan geen kennis kunnen nemen.

Wetenschappelijk onderzoek

- Novadic-Kentron wil expertisecentrum in de verslavingszorg zijn en stimuleert dat medewerkers betrokken zijn bij wetenschappelijk onderzoek en nieuwe kennis uitdragen.
- De instelling heeft een Wetenschappelijke Commissie (WetC), die de Raad van Bestuur adviseert over de uitvoering en wenselijkheid van wetenschappelijk onderzoek. De commissie is multidisciplinair samengesteld en heeft een directe verantwoordingsrelatie tegenover de Raad van Bestuur¹⁹.

¹⁶ Privacyreglement van Novadic-Kentron beschrijft de hoofdlijnen.

¹⁷ Nader uitgewerkt in het reglement inzage recht en recht op wijziging dossiers.

¹⁸ Vanaf 2009 heeft Novadic-Kentron een protocol betr. informatieverstrekking in een justitiële kader.

¹⁹ Zie het Reglement Wetenschappelijke Commissie Novadic-Kentron.

- Uitvoering van wetenschappelijk onderzoek vindt voor zover van toepassing plaats met inachtneming van de Wet Medisch Wetenschappelijk Onderzoek met mensen (WMO). Voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek in de instelling is toestemming nodig van de Raad van Bestuur. Voordat deze toestemming verleend kan worden zullen eerst de ter zake binnen de instelling geldende procedures doorlopen worden. Cliëntgebonden onderzoek wordt voorafgaand door de Medisch-Ethische Toetsingscommissie Instellingen Geestelijke Gezondheidszorg (METiGG) op toelaatbaarheid getoetst.

Organisatie

- De professional stelt zich als een goed ambassadeur van Novadic-Kentron op, in het besef dat de organisatie in een marktomgeving opereert.
- De professional dient een actieve bijdrage te leveren aan de kwalitatieve rapportage en registratie van zijn verrichtingen volgens de daarvoor binnen de instelling geldende regels.
- De professional houdt zich aan de afspraken, zoals vastgelegd in protocollen en richtlijnen, met inachtneming van de mogelijkheid daarvan in het belang van de cliënt gemotiveerd af te wijken.
- De professional verplicht zich om zich bij de uitvoering van de werkzaamheden te houden aan de aanwijzingen welke door of namens de Raad van Bestuur worden gegeven.
- De professional houdt zich bij extern optreden aan de afspraken en regels die binnen de instelling gelden betreffende de contacten met de pers, media en andere instanties²⁰.
- De professional is gehouden medewerking te verlenen aan de totstandkoming en uitvoering van het kwaliteitsbeleid van de instelling.
- De professional levert binnen redelijke grenzen een bijdrage aan instructie en opleidingsactiviteiten en het leveren van cliënteninformatie.
- Goederen en documenten die de medewerker in verband met zijn/haar werkzaamheden ten behoeve van Novadic-Kentron onder zich heeft gekregen, zijn en blijven eigendom van Novadic-Kentron²¹.

Relatie Professioneel Statuut en rechtspositie

Het Professioneel Statuut is onverbrekkelijk verbonden met de arbeidsovereenkomst tussen Novadic-Kentron en de professional.

²⁰ Protocol "Omgaan met de pers", februari 2007.

²¹ Nader uitgewerkt in het "Protocol intellectuele eigendomsrechten", 2009.

Bronnen

- GGZ Nederland; Model Professioneel Statuut GGZ, versie oktober 2005
- GGZ Regio Breda; Professioneel Statuut, 23-05-2006
- GGZ Dijk en Duin; Professioneel Statuut, 2005
- Imke Backx; van WGBO naar werkelijkheid, 2008
- NIP; beroepscode voor psychologen, 2007
- NVvP; herziene profielschets psychiater, 2005
- NOBCO, ethische gedragscode
- Meyers & Smith; handboek Community Reinforcement Approach (CRA), vertaling 2008
- www.wetten.overheid.nl
- www.svg.nl

NOVADIC & KENTRON •
netwerk voor verslavingszorg

Postbus 243
5260 AE Vught
Tel 073 - 684 95 00
informatie@novadic-kentron.nl
www.novadic-kentron.nl